

III międzynarodowa konferencja MPB na temat produktywności populacji drobnych ssaków

(Helsinki, 24–28 VIII 1970 r.)

W Helsinkach odbyła się kolejna konferencja członków międzynarodowej Grupy Roboczej zajmującej się problematyką szeroko pojętej produktywności drobnych ssaków. Konferencję zorganizowali: prof. E. Palmén z wydziału zoologii Uniwersytetu w Helsinkach i dr A. Myllymäki z Centrum Rolniczego w Tikkurila oraz prof. K. Petruszewicz i dr L. Ryszkowski z Instytutu Ekologii PAN w Warszawie. Było to już trzecie spotkanie tej Grupy, która została zorganizowana w lecie 1966 r. w Jabłonie w czasie spotkania Sekcji Produktywności Ekosystemów Lądowych MPB. Przewodniczącym grupy został wówczas prof. K. Petruszewicz a jej sekretarzem dr L. Ryszkowski. W czasie pierwszego spotkania nakreślono program działania Grupy, koncentrujący się wokół zagadnień przepływu energii przez po-

pulacje drobnych ssaków. Materiały z tej konferencji zostały opublikowane w tomach „Secondary Productivity in Terrestrial Ecosystems”, Warszawa—Kraków, 1967, Red. K. Petruszewicz.

Następna konferencja odbyła się w 1968 r. w Oksfordzie; wygłoszone tam referaty opublikowano w tomie „Energy Flow Through Small Mammals Populations” PWN, Warszawa, 1969, Red. K. Petruszewicz i L. Ryszkowski. Na konferencji w Oksfordzie, w rezultacie szerokiej dyskusji, zakreślono bardziej szczegółowy program badawczy Grupy: po pierwsze — określenie wpływu drobnych ssaków na wartość produkcji pierwotnej (informacje zbierane są na całym świecie przy pomocy standardowej metody) oraz po drugie — rozwinięcie badań związanych bezpośrednio z zagadnieniami specjalnymi, jak pomiar energii przepływającej przez populacje drobnych ssaków.

Od 1967 r. wydawane są przez Międzynarodowe Centrum Informacyjne Roboczej Grupy „Drobne Ssaki” w Warszawie — „Small Mammal Newsletters”, które są prenumerowane przez ok. 200 badaczy z blisko 30 krajów. Do chwili obecnej ukazało się 19 zeszytów, które informują na bieżąco o pracach prowadzonych nad drobnymi ssakami w ramach MPB. Warto dodać, że program badań nad drobnymi ssakami należy do najaktywniej realizowanych programów MPB.

Na konferencji w Helsinkach spotkało się 58 uczestników z 15 krajów. Polskę reprezentowało 9 osób: z Instytutu Ekologii PAN w Warszawie, Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i Zakładu Badania Ssaków PAN w Białowieży. Obrady toczyły się w 5 sekcjach: 1. Metody i wyniki badań nad oceną liczebności, 2. Struktura wiekowa, średnia długość życia, rozród i krzywa wzrostu osobniczego, 3. Pokarm i parametry bioenergetyczne, 4. Dynamika liczebności i produktywność, 5. Produktywność, analiza łańcuchów pokarmowych i obiegu pierwiastków. Ogółem wygłoszono 47 referatów. Ponadto odbyły się zebrania podgrup dyskutujących problematykę ocen zagęszczenia, a także zagadnień dotyczących badań nad karczownikiem.

Na konferencji omówiono dwa podstawowe sposoby oceny liczebności oparte o przyjętą metodę standardową: przy pomocy stosowania kolorowych przynęt (Ryszkowski) oraz transektów (Smith). Zwrócono również uwagę na wpływ czasu trwania połowów na ocenę zagęszczenia (Olszewski i Pucek), a także porównano wyniki oceny zagęszczenia przy równoległym stosowaniu kilku metod (Smith et al., Trojan). Dla wielu gatunków ssaków zbadano takie parametry jak struktura wiekowa (Hamar, Koponen, Vittala, Adamczewska-Andrzejewska), krzywa wzrostu osobniczego (Mihaly et al., Myllymäki), rozrodczość (Bujalska, Ryszkowski) oraz parametry bioenergetyczne (Drożdż et al., Tieu, Gębczyńska i Gębczyński). Parametry bioenergetyczne opracowano w warunkach laboratoryjnych; brak jak dotąd podobnych ocen w warunkach naturalnych. Wygłoszono również szereg referatów podsumowujących dotychczasowe badania, na przykład problem przepływu energii przez populacje drobnych ssaków (Grodziński, Hansson), regulacji produktywności w populacji nornicy (Petruszewicz et al.) i myszy domowej (Adamczyk i Walkowa-Kot). Zgodnie z sugestiami konferencji w Oksfordzie rozszerzono zakres badań o problematykę stosunków między drapieżcą i ofiarą i rolę gryzoni w ekosystemach (Hamar i Schapp, Ryszkowski et al.).

Ustalono, że następna konferencja Grupy Roboczej odbędzie się w 1972 r. w Polsce. Na konferencji przewidziane są zbiorcze opracowania węzłowych problemów, jak: 1. Ocena liczebności i krzywa wzrostu osobniczego, 2. Rozrodczość i śmiertelność w populacjach naturalnych, 3. Parametry bioenergetyczne i pokarm, 4. Przepływ energii i krążenie pierwiastków w populacjach żyjących w różnych środowiskach, 5. Rola drobnych ssaków w ekosystemie, 6. Zestawienie badań nad prognozowaniem i kierowaniem liczebnością gryzoni.

Na zakończenie uczestnicy konferencji odbyli dwudniową wycieczkę do Ośrodka Badań Rolniczych w Tikkurila oraz do Stacji Zoologicznej w Tvärminne. W Tikkurila zapoznano się z badaniami prowadzonymi nad nornikiem w ogrodach, zespołach leśnych i na polach (pod kątem szkód jakie te gryzonie wyrządzają w uprawach). W Tvärminne zwiedzono świetnie zorganizowaną stację oraz interesujące krajobrazowo, a także z punktu widzenia sukcesji zespołów, liczne wyspy na Batyku, położone w pobliżu południowo-zachodnich brzegów Finlandii.

W czasie konferencji spotykaliśmy się z licznymi dowodami ciepłego przyjęcia. Burmistrz Helsinek wydał w Ratuszu dla uczestników konferencji cocktail-party, zorganizowano zwiedzanie Helsinek itp. Należy również podkreślić doskonałą organizację zarówno samej konferencji, jak i wycieczki (gospodarze nie zapomnieli nawet o saunie).

Materiały z konferencji (w sześć tygodni po złożeniu referatów rozesłano już pierwsze korekty!) będą wydrukowane w marcu 1971 r. w Acta Zoologica Fennici.

G. Bujalska i W. Walkowa-Kot